

ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ – ШЛЯХ ДО БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

Бараненко А. М.
м. Полтава

Анотація. У статті розглянуто способи вирішення екологічних проблем. Доведено, що екологічна стабільність – шлях до безпеки людства. Розкрито суть терміну «екологічна безпека» як стан захищеності навколишнього середовища, життя і здоров'я громадян від загроз, що виникають в результаті антропогенних впливів, а також факторів, процесів і явищ природного і техногенного характеру.

Ключові слова: концепт екологічної безпеки; стійкий розвиток; екологічні загрози; екологічні інтереси.

У міру економічного зростання різних країн, росте рівень промисловості, споживання і кількість сировини, що видобувається. У зв'язку з цим зростають і екологічні проблеми, які в даний час набули глобального характеру. Це обумовлено тим, що при плануванні і реалізації матеріального прогресу суспільства не були взяті до уваги екологічні основи людського життя і життя інших істот. Тому в даний час майже всі країни, особливо ті, які відносяться до економічно розвинених, намагаються сформулювати свою екологічну політику, відрегулювати планове використання природних ресурсів і забезпечити фінансові ресурси для їх відновлення.

Глобальна проблема безпеки в сучасному світі поділяється на два аспекти: в аспекті безпеки світового співтовариства і в аспекті особистої безпеки людини. Серед загроз безпеки людини в сучасному світі – екологічні катастрофи та епідемії нових захворювань. Відсутність сьогодні систематичного контролю за льодовиками – одна з причин великої кількості жертв сходу лавини в горах. Зафіксоване зростання числа екологічних катастроф вимагає кращого наукового і технічного забезпечення спеціальних служб, що займаються прогнозуванням та рятувальними операціями, а в ряді випадків і координацією дій на міжнародному рівні.

Наукове бачення змісту екологічної безпеки розглядається вітчизняними й зарубіжними дослідниками в контексті: міжнародного характеру джерел екологічних загроз (С. Іванюта та А. Качинський [4]), глобальних проблеми сталого розвитку і екологічної безпеки (Д. Зеркалов [3], О. Колосова [7], О. Федунь [13]); майбутнього економічного розвитку світу та екологічної безпеки (В. Потапенко [10]); новітніх загроз безпекового середовища (Б. Парахонський, Г. Яворська, О. Резнікова [8]); екологічної політики в міжнародній економіці (Н. Піскулова [9]).

Наукові підходи до тлумачення екологічної безпеки охоплюють як інтернальні, так і екстернальні характеристики впливу на довкілля. Погляди вчених є не лише дискусійними, але й протилежними, зумовлюючи тим самим складність концепту екологічної безпеки в сфері міжнародних економічних відносин. Якщо під екологічною безпекою розуміють стан захищеності чого-небудь, то її гарантування вибудовується навколо загроз і захисту; якщо ж екологічна безпека ототожнюється з відсутністю загроз – передбачається нейтралізація джерел і носіїв небезпек. Доцільно відзначити, що розуміння сутності екологічної безпеки не є достатньо комплексним і тому обмежує виявлення резервів економії ресурсів країн у розв'язанні глобальних екологічних проблем з відповідним соціально-економічним ефектом.

За основу візьмемо ту концепцію, що екологічна безпека є родове поняття, що охоплює всі її різновиди, є одним з видів безпеки взагалі, поряд з військовою, продовольчою, пожежною безпекою, і її можна визначити як стан захищеності людини, суспільства, держави і навколишнього природного середовища від негативного

природного і техногенного впливу, що оцінюється організаційно-правовими, економічними, науково-технічними та іншими показниками.

В даному контексті цілком закономірним є становлення нової філософії освіти в області безпеки життєдіяльності концептуальних та ідеологічних підстав, зміна освітньої парадигми з установкою на гуманізацію, демократизацію, варіативність і безперервність освіти. Квінтесенцією цих трансформацій послужило висування – як пріоритетного – компетентісно-орієнтованого підходу в освіті, що забезпечує можливість ефективної самореалізації і професійного функціонування особистості. Особливо чітко це проявляється в системі підготовки педагогів в галузі безпеки життєдіяльності [8].

До шкідливих екологічних факторів середовища відносяться багато хімічних речовин, фізичний вплив (шум, вібрація, електромагнітне випромінювання), які надають комплексний негативний вплив на організм людини, викликаючи розвиток різноманітних екопатологій [1, 9, 10]. Як наслідок погіршується здоров'я населення.

Кожному з нас варто задуматися над тим, який внесок ми можемо особисто внести в охорону навколишнього середовища. Це можна почати робити безпосередньо у себе вдома, наприклад, з економії води, електроенергії, тепла та сортування відходів, здійснення правильних покупок, звертаючи увагу на маркування на упаковці продукції про якість продукції, про енергозбереження або про екологічність даного товару. Наприклад, екологічне маркування повідомляє споживачеві, що вироби або послуги, яким вона присвоєна, протягом свого життєвого циклу спричиняють мінімальний вплив на навколишнє середовище у порівнянні з іншими аналогічними виробами та послугами.

На сучасному етапі все більш актуальним стає використання методології аналізу ризику для здоров'я населення в системі соціально-гігієнічного моніторингу з метою забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя [1, 5]. Методологія оцінки ризику в даний час є ефективним аналітичним інструментом для характеристики впливу чинників навколишнього середовища на стан здоров'я населення. Оцінка ризику дозволяє отримати співвідношення між певною концентрацією речовини, що забруднює навколишнє середовище, і ймовірністю негативного впливу на здоров'я людини.

За даними експертів ВООЗ основний внесок у рівні канцерогенного ризику для здоров'я жителів урбанізованих територій вносить забруднення повітря бензином (66,4%), бензолом (24,5%), хромом (4,8%) і етилбензолом (3,0%).

Критичними органами при хронічному інгаляційному впливі бензолу є система крові та кровотворних органів, червоний кістковий мозок, центральна нервова система, імунна система, серцево-судинна система, шлунково-кишковий тракт і репродуктивна система, пірену – імунна система; також ці речовини є канцерогенно небезпечними і віднесені до груп 1 і 2А, відповідно [10]. Значна роль у розвитку патології дихальних шляхів у жителів великих міст належить аерополлютантам [6, 9].

Як відомо, імунна система організму людини високо чутлива до дії аерополлютантів, які є модифікаторами імунних реакцій. Епітелій дихальних шляхів легко пошкоджується сполуками сірки, формальдегіду, дисперсними аерозолями токсичних речовин і вихлопними газами. Не виключено безпосередній вплив токсикантів на самі лімфоїдні клітини. Вищевказані фактори, в комплексі, призводять до зниження захисних властивостей слизової оболонки носа і посилення адгезивних властивостей патогенної флори.

Існує ще одна серйозна проблема достовірної оцінки ризиків здоров'я населення урбанізованих територій. Зазвичай система екологічного контролю стану навколишнього середовища не завжди дозволяє точно визначити ступінь екологічної

небезпеки від основних забруднюючих речовин та інших шкідливих чинників промислових міст.

І справа не тільки в тому, що потрапляють в атмосферу гази, пил, сірка, свинець та інші речовини небезпечні для людського організму – вони несприятливо впливають на кругообіг багатьох компонентів на землі. Забруднюючі і отруйні речовини переносяться на великі відстані, потрапляють з опадами в ґрунт, поверхневі і підземні води, в океани, отруюють навколишнє середовище, негативно позначаються на отриманні рослинної маси.

На підставі вищевикладеного, вважаємо, що необхідною умовою ефективного правозастосування законодавства є уніфікація законодавств в частині поводження з небезпечними речовинами та відходами.

Аналіз відповідних норм екологічного законодавства дозволяє зробити висновок про відсутність поняття небезпечних речовин в деяких країнах, про різні підходи до визначення відходів, а також неузгодженість законодавчих приписів щодо переміщення відходів по території відповідних держав.

У зв'язку з цим потрібна уніфікація визначення небезпечних речовин і відходів, а також внесення поправок до відповідних статей національного законодавства, які приведуть терміни у відповідність з міжнародною термінологією.

Список використаної літератури

1. . Meyer-Abich, К.М. (1990). Aufstand fur die Natur. Von der Umwelt zur Mitwelt. Munchen, Wien: Carl Hanser Verlag. 150 s.
2. Зеркалов Д.В. Проблеми екології сталого розвитку : монографія. – К.: Основа, 2013. – 430 с.
3. Іванюта С.П., Качинський А.Б. Екологічна та природно-техногенна безпека України: регіональний вимір загроз і ризиків : монографія. – К.: НІСД, 2012. – 308 с.
4. Йеппесен Х. Кто платит за последствия техногенных катастроф, 26.02.2013 // dw.de.
5. Камінська Н.В. Екологічне право: навч. посібник. – К.: Дакор, 2013. – 247 с.
6. Парахонський Б.О., Яворська Г.М., Резнікова О.О. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України. – К.: НІСД, 2013. – 56 с.
7. Потапенко В.Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах «зеленої економіки» : монографія / За наук. ред. проф. Є.В. Хлобистова. – К.: НІСД, 2012. – 360 с
8. Савченко В.Ф. Екологічні проблеми: світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища // Науковий вісник ЧДІЕУ.– 2011.– №1. – С. 185–187
9. Тимків Я. Наукові підходи до трактуванні змісту безпеки у міжнародних відносинах // Політологічні та соціологічні студії : зб. наук. праць. – Т. IV: Проблеми національної безпеки: регіональні та глобальні аспекти. – Чернівці, 2008. – С. 47–53.
10. Федунь О. Екологізація міжнародних відносин у контексті сталого розвитку // Вісник Львівського університету. – 2012.– Вип. 30. – С. 78–86.

ВІДХОДИ ЯК ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ

*Роман М.С.
м. Полтава*

В даний час існує надзвичайна проблема утилізації відходів як побутових, так і промислових, а також інших відходів, пов'язаних з життєдіяльністю міст, включаючи

відходи тварин. На сьогоднішній день існує безліч смітників, які забруднюють нашу екологію, а також з кожним днем збільшується вироблених твердих побутових відходів.

Необхідність посилення санкцій за екологічні правопорушення, підтверджують наступні факти: у 2018 р виявлено 63 113 порушень водного законодавства, 128 419 порушень законодавства про відходи виробництва і споживання [1].

Наприклад, в процесі функціонування ТОВ «Київський експериментальний завод побутової хімії», основним видом діяльності якого є випуск побутової хімії, від джерел викидів підприємства в атмосферу виділяється 45 забруднюючих речовин і п'ятнадцять груп речовин, що мають ефект накопичення. Ці речовини відносяться до 1-5 класів небезпеки, протягом року на підприємстві утворюється 59 видів відходів загальною масою понад 2700 тон [2].

Відносно переробки органічних відходів для отримання енергії питань не виникає: використання кізяка, біогазу, деревного вугілля і гранул економічно дуже навіть виправдано. Правда, ліси і лісова промисловість в Киргизстані практично відсутні, тому для нас більш прийнятні перші два види – біогаз і кізяк.

Плазмова газифікація використовує відходи, перетворюючи їх в невичерпне джерело енергії. Зменшує шкідливий вплив продуктів вилуговування і небезпечних метанових газів, що потрапляють в повітря, воду, ґрунт.

Виробництво біогазу є для України найбільш перспективним напрямком використання енергії біомаси, яка є ефективним поновлюваним джерелом енергії. Біогазова переробка будь-яких органічних відходів дозволяє вирішити ряд енергетичних та екологічних проблем. Використання твердих побутових відходів є джерелом додаткової сировини і енергії, а також створює необхідність у підвищенні рівня екологічної освіченості і формування основ екологічної культури населення.

Можна відзначити, що щороку в Україні збільшується загальна кількість промислових і побутових відходів. Це, по-перше, можна пояснити зростанням промислового виробництва на підприємствах і зміною структури і складу твердих побутових відходів (ТПВ). На підприємствах тільки східної України накопичено понад 40 млн. тонн відходів виробництва і споживання різних класів небезпеки, з них понад 90% становить фосфогіпс.

Відсутність спеціального органу контролю, який стежив би за чистотою вулиць, дозволяє відчувати людині свою безкарність, тому що зловити за руку порушника досить складно. Навіть добропорядні громадяни, потрапляючи під негативний вплив інших, починають смітити, де заманеться. Внаслідок цього в суспільстві сформувалася певна антикультурна терпимість до відходів, які забруднюють навколишнє середовище.

Все ж можна зазначити, що в останні роки, питання забезпечення екологічної безпеки вийшли на більш високий рівень, а державна система управління екологічної безпеки регулює всі складові цієї системи на національному, регіональному та локальному рівнях.

Список використаної літератури

1. Вплив промисловості на забруднення повітря. Режим доступу до ресурсу: <http://www.dishisvobodno.ru/prom.html>
2. Остапенко, А. Здоров'язбережні технології / А. Остапенко // Директор шк. – 2012. – №21. – С. 18-37.
3. Поняття забруднення навколишнього середовища. Режим доступу до ресурсу: http://ekolog.org/books/27/15_7.htm.